EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 01 13
COM(2023) 11 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl bitininkystės programų įgyvendinimo

Turinys

1. ĮVADAS ... 2

2. METODIKA ... 3

3. ES BITININKYSTĖS SEKTORIAUS APŽVALGA ... 4

3.1. Gamyba ir kainos ... 4

3.2. Prekyba ... 5

4. NACIONALINIŲ BITININKYSTĖS PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS ... 6

4.1. Procedūrinis teisinis pagrindas ... 6

4.2. Tikslai ir priemonės ... 6

4.3. Nacionalinėms bitininkystės programoms skiriamos ES biudžeto lėšos ir jų panaudojimo lygis ... 7

4.4. ES įnašo paskirstymas valstybėms narėms ... 9

4.5. Patirtos išlaidos pagal priemonių rūšis ... 10

5. AVILIŲ SKAIČIAUS NUSTATYMO METODAI ... 11

6. BITININKYSTĖ ĮGYVENDINANT BŽŪP STRATEGINIUS PLANUS PO 2022 M. 13

7. IŠVADA ... 15

1. ĮVADAS

Bitininkystės sektorius, palyginti su kitais žemės ūkio sektoriais, yra mažas, tačiau svarbus. Be aprūpinimo medumi ir kitais bitininkystės produktais, jis labai prisideda prie kultūrinių augalų, vaismedžių ir kitų augalų apdulkinimo. Pagal ES bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) taikoma keletas bitininkystės sektoriaus rėmimo priemonių. Viena iš jų – Reglamente (ES) Nr. 1308/2013[1] (BRO reglamente) nustatytos bitininkystės programos.

Pagal BRO reglamento 225 straipsnio a punktą, Komisija turi kas trejus metus pateikti Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl priemonių, susijusių su bitininkystės sektoriumi, kaip išdėstyta 55, 56 ir 57 straipsniuose, įgyvendinimo. Į tą ataskaitą taip pat turi būti įtraukti naujausi pokyčiai, susiję su avilių identifikavimo sistemomis. Šia ataskaita tenkinamas 225 straipsnio a punkte nustatytas reikalavimas.

Šioje ataskaitoje nagrinėjama, kaip įgyvendinamos 2020–2022 m. nacionalinės bitininkystės programos, parengtos 2020–2022 bitininkystės metams, kurie trunka nuo 2019 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. liepos 31 d., ir apie kurias Komisijai buvo pranešta iki 2019 m. kovo 15 d. Vėliau 2021 m. šios programos buvo pakeistos, siekiant jas pratęsti iki 2022 m. gruodžio 31 d., kaip reikalaujama BRO reglamento su pakeitimais, padarytais pereinamojo laikotarpio reglamentu[2], 55 straipsnio 1 dalyje. Šiuo pakeitimu 2021 m. ES metinis biudžeto asignavimas taip pat padidintas nuo 40 mln. EUR iki 60 mln. EUR[3]. Pratęsus programų įgyvendinimo laikotarpį sudaromos sąlygos sklandžiai pereiti nuo dabartinių prie būsimų intervencinių priemonių, įtrauktų į BŽŪP strateginius planus. Šioje ataskaitoje nenagrinėjama, kaip programos įgyvendinamos pratęstais bitininkystės metais nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. Išsamią programų įgyvendinimo pratęstais metais ataskaitą bus galima parengti tik 2023 m. pabaigoje, nes mokėjimai paramos gavėjams bus atliekami iki 2023 m. spalio 15 d.

Tai – aštuntoji Komisijos Europos Parlamentui ir Tarybai teikiama bitininkystės programų įgyvendinimo ataskaita. Ši ataskaita neapima visų bitininkystės aspektų – joje daugiausia dėmesio skiriama bitininkystės programų įgyvendinimui. Vis dėlto joje pateikiama trumpa bitininkystės sektoriaus ES apžvalga ir informacija apie ES paramą bitininkystės sektoriui pagal būsimus BŽŪP strateginius planus.

[1] Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas, OL L 347, 2013 12 20, p. 671.

[2] 2020 m. gruodžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/2220, kuriuo nustatomos tam tikros pereinamojo laikotarpio nuostatos dėl 2021 m. ir 2022 m. paramos iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF), ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013, (ES) Nr. 1306/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir taikymu, ir Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kiek tai susiję su 2021 m. ir 2022 m. ištekliais ir tokios paramos skirstymu, OL L 437, 2020 12 28, p. 1.

[3] 2020 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa, OL L 433 I, 2020 12 22, p. 11. Daugiametėje finansinėje programoje Europos žemės ūkio garantijų fondui numatyta bendra suma, skirta bitininkystės programoms, padidinta iki 60 mln. EUR per metus.

Tiesioginė parama bitininkystės sektoriui ES teikiama nuo 1997 m.[4], valstybėms narėms suteikiant galimybę parengti savo bitininkystės sektoriaus nacionalines programas. Šių programų tikslas – gerinti bendras bitininkystės produktų, t. y. medaus, bičių pienelio, žiedadulkių, pikio ir bičių vaško, gamybos ir prekybos sąlygas.

Bitininkystės programas 50 proc. bendrai finansuoja Europos Sąjunga ir jos įgyvendinamos trejus metus. Nors šios programos yra savanoriškos, jas įgyvendinti nusprendė visos valstybės narės, ir tai atspindi didelį valstybių narių susidomėjimą bei šio sektoriaus poreikius. Nuo 2023 m. šiam sektoriui ir toliau bus teikiama parama pagal privalomas bitininkystės intervencines priemones, įtrauktas į neseniai patvirtintus BŽŪP strateginius planus. Valstybės narės taip pat gali padidinti bendro finansavimo normą nuo minimalios 50 proc. iki didžiausios 70 proc. bendro finansavimo normos.

2. METODIKA

Ši ataskaita parengta remiantis šiais informacijos šaltiniais:

- valstybių narių pagal Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2015/1366 dėl pagalbos bitininkystės sektoriuje[5] pateikta informacija, įskaitant avilių skaičių jų teritorijoje;
- valstybių narių pagal Komisijos įgyvendinimo reglamentą (ES) 2015/1368 dėl pagalbos bitininkystės sektoriuje[6] pateikta informacija, įskaitant metines įgyvendinimo ataskaitas, kaip nustatyta to reglamento 10 straipsnyje. Tose metinėse ataskaitose pateikiamos per bitininkystės metus patirtų išlaidų eurais suvestinės pagal priemones ir kiekvienos įgyvendintos priemonės veiklos rezultatų rodikliais grindžiami rezultatai. Vis dėlto tie rodikliai nėra suderinti ES lygmeniu ir jais nebuvo naudojamasi darant šioje ataskaitoje pateiktas išvadas;
- duomenimis apie medaus gamybą ir tarptautinę prekybą, gautais iš Eurostato[7], JT statistinių tarptautinės prekybos duomenų bazės COMTRADE[8] ir Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO)[9].

Išsamūs duomenys apie medaus rinką ir nacionalines bitininkystės programas bei apibendrinamosios lentelės pateikiami Komisijos interneto svetainėje „Europa“[10].

[4] 1997 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1221/97, nustatantis bendrąsias medaus gamybos ir prekybos gerinimo priemonių taikymo taisykles, OL L 173, 1997 7 1, p. 1.
[5] 2015 m. gegužės 11 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2015/1366, kuriuo papildomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013 nuostatos dėl pagalbos bitininkystės sektoriuje, OL L 211, 2015 8 8, p. 3–6.
[6] 2015 m. rugpjūčio 6 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1368, kuriuo nustatomos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1308/2013 nuostatų dėl pagalbos bitininkystės sektoriuje taikymo taisyklės, OL L 211, 2015 8 8, p. 9–16.
[7] https://ec.europa.eu/eurostat.
[8] https://comtrade.un.org/.
[9] http://www.fao.org/home/en/.
[10] https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/animals-and-animal-products/animal-products/honey_lt.

3. ES BITININKYSTĖS SEKTORIAUS APŽVALGA

3.1. Gamyba ir kainos

Naujausi turimi duomenys apie gamybą ir kainas ES apima 2017 ir 2018 m. Juos valstybės narės pateikė 2019 m. pagal savo 2020–2022 m. nacionalines bitininkystės programas. 2023 m. valstybės narės turėtų pateikti panašius 2021 ir 2022 m. rinkos duomenis[11].

Gamyba

Iš 2018 m. duomenų, kurie pagal 2020–2022 m. programas buvo pateikti 2019 m., matyti, kad ES buvo apie 17,3 mln. avilių, kuriuos valdė 615 058 bitininkai. Nuo to laiko avilių skaičius padidėjo iki 18,9 mln. avilių 2020 m. ir 20 mln. avilių 2021 m. Iš naujausių 2018 m. duomenų apie bitininkų skaičių taip pat matyti, kad nuo 2016 m., kai buvo pranešta, kad 2017–2019 m. programose dalyvavo 568 194 bitininkai, šis skaičius gerokai padidėjo. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad nėra suderinto bitininko sąvokos apibrėžties ir jų skaičiaus nustatymo metodo, todėl bitininkų skaičiaus pokyčiai nebūtinai atspindi bendrą šio sektoriaus tendenciją.

Kadangi valstybės narės nuo 2018 m. nepateikė duomenų apie gamybą, kurie buvo įtraukti į ankstesnę 2019 m. gruodžio 17 d. ataskaitą[12], šioje ataskaitoje remiamasi FAO duomenimis. Remiantis šiais duomenimis, 2020 m. Europos Sąjunga pagamino 217 864 tonas medaus ir po Kinijos (458 100 tonų) buvo antra pagal dydį medaus gamintoja pasaulyje. Nuo 2018 m., kai buvo pagaminta 258 610 tonų medaus, ES gamyba sumažėjo maždaug 16 proc. ES nepagamina pakankamai medaus, kad būtų patenkinta paklausa. 2020 m. ES apsirūpinimo medumi lygis[13] buvo apie 60 proc., t. y. išliko beveik toks pat kaip 2018 m. Pagrindinė importuojamo medaus tiekėja 2020 m. buvo Ukraina (31 proc. importo), antra pagal dydį – Kinija (21 proc. importo).

Kainos

Remiantis naujausiais turimais valstybių narių pateiktais 2018 m. duomenimis, ES vidutinė įvairių augalų žiedų medaus kaina gamybos vietoje buvo 6,46 EUR/kg, o didmeninės prekybos kaina – 3,79 EUR/kg. Medaus kainos įvairiose valstybėse narėse yra labai nevienodos ir priklauso nuo kokybės bei pardavimo vietos. Palyginti su ankstesniais 2015 m. duomenimis, vidutinė kaina beveik nepasikeitė. Vis dėlto vidutinės gamybos sąnaudos 2015–2018 m. padidėjo nuo 3,21 EUR/kg iki 3,90 EUR/kg, todėl gali būti, kad sumažėjo vienam kilogramui pagaminto medaus tenkančio pelno dydis. Kadangi valstybės narės neteikia duomenų, kiek medaus parduodama didmeninės prekybos vietose ir gamybos vietoje, sudėtinga apskaičiuoti gamintojų gaunamo pelno dydį.

[11] Pagal 2022 m. rugsėjo 6 d. Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2022/1475, kuriuo nustatomos išsamios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/2115 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su BŽŪP strateginių planų vertinimu ir stebėsenai bei vertinimui reikalingos informacijos teikimu (OL L 232, 2022 9 7, p. 8), 15 straipsnio 3 dalyje nustatytus reikalavimus.

[12] COM(2019) 635_LT.pdf (europa.eu).

[13] Apsirūpinimo lygis = ES gamyba / (gamyba + importas − eksportas).

3.2. Prekyba[14]

Importas

ES apsirūpinimo medumi lygis siekia tik 60 proc. 2021 m. ES importavo 173 403 tonas medaus, kurio bendra vertė siekė 406,1 mln. EUR. ES po Šiaurės Amerikos yra antra pagal dydį medaus importuotoja pasaulyje, o Ukraina – pagrindinė jos tiekėja. Nuo 2019 m. ES importas iš Ukrainos padidėjo nuo 44 523 tonų 2019 m. iki 53 777 tonų 2021 m. Per tą patį laikotarpį importas iš Kinijos, kuri yra antra pagal dydį ES tiekėja, taip pat padidėjo nuo 45 108 iki 48 109 tonų, o importas iš trečios ir ketvirtos pagal dydį tiekėjų, Argentinos ir Meksikos, sumažėjo nuo atitinkamai 21 269 tonų ir 18 205 tonų 2019 m. iki atitinkamai 14 396 ir 15 486 tonų 2021 m.

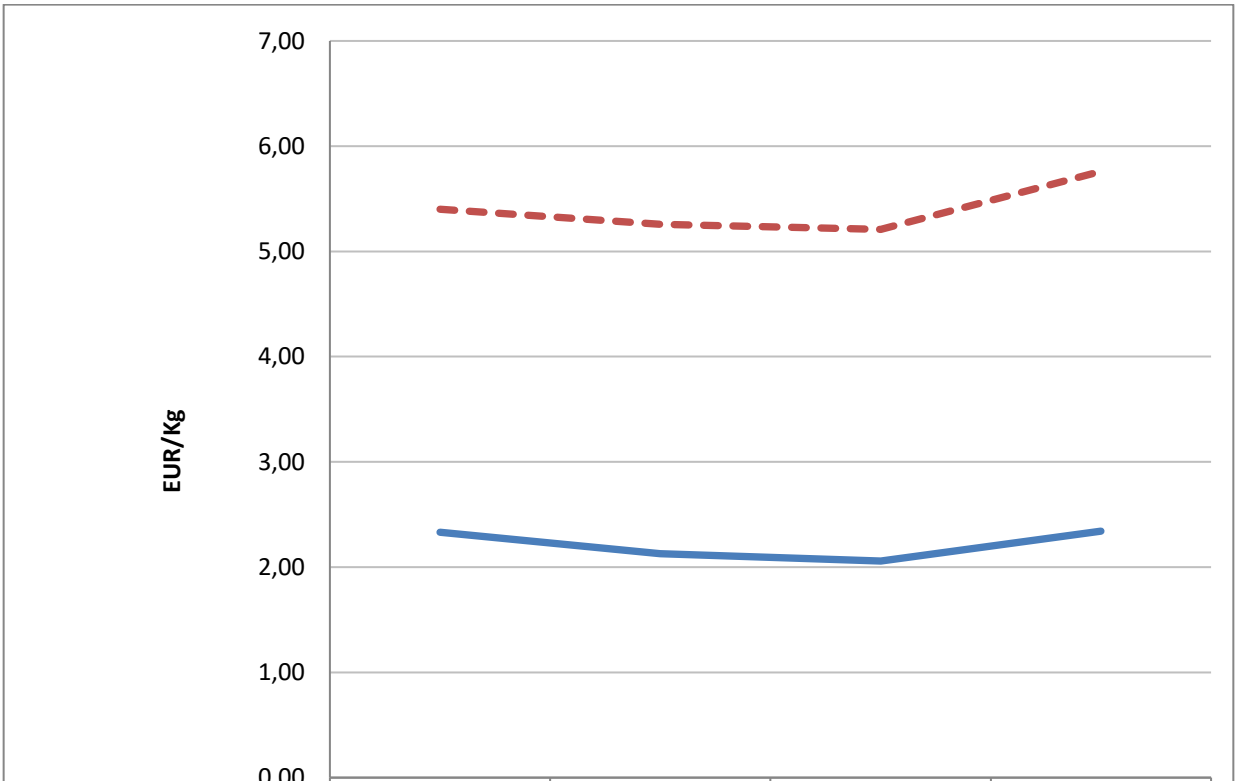
Iš ES nepriklausančių šalių importuojamas medus paprastai yra pigesnis negu pagaminamas ES, ir 2021 m. vidutinė importuoto medaus kaina buvo 2,34 EUR/kg.

Eksportas

ES eksporto apimtis yra gerokai mažesnė už importo apimtį. 2021 m. ES eksportavo 25 421 toną medaus, kurio bendra vertė siekė 146,4 mln. EUR. Tai sudarė apie 15 proc. ES importo. Pagrindinės ES medaus eksporto rinkos yra Jungtinė Karalystė, Šveicarija, Saudo Arabija, Jungtinės Amerikos Valstijos ir Japonija. 2021 m. vidutinė medaus eksporto kaina buvo 5,76 EUR/kg.

[14] Prekybos duomenų šaltinis – Eurostato prekybos statistikos duomenų bazė „Comext“, https://trade.ec.europa.eu/tradehelp/statistics.

1 pav. Vidutinės į ES importuojamo ir iš ES eksportuojamo medaus kainos

	2018	2019	2020	2021
Vidutinė importo kaina	2,33	2,13	2,06	2,34
Vidutinė eksporto kaina	5,40	5,26	5,21	5,76

Šaltinis : Eurostato duomenų bazė „Comext"

4. NACIONALINIŲ BITININKYSTĖS PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

4.1. Procedūrinis teisinis pagrindas

2020–2022 m. nacionalinių bitininkystės programų teisinis pagrindas yra BRO reglamento 55–57 straipsniai. BRO reglamentas buvo papildytas:

- Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2015/1366 su pakeitimais, padarytais Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2021/580[15], ir
- Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) 2015/1368 su pakeitimais, padarytais Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2021/166[16].

[15] 2021 m. vasario 1 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/580, kuriuo iš dalies keičiama Deleguotojo reglamento (ES) 2015/1366 nuostata dėl finansinio įnašo skyrimo bitininkystės sektoriui pagrindo, OL L 124, 2021 4 12, p. 1.

2020–2022 metų bitininkystės programos ir jų finansavimas buvo patvirtinti 2019 m. birželio 12 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2019/974[17]. 2021 m. šios programos buvo iš dalies pakeistos, siekiant jas pratęsti iki 2022 m. pabaigos ir metinį biudžetą (ES įnašą) padidinti nuo 40 mln. EUR iki 60 mln. EUR. Iš dalies pakeistos programos patvirtintos 2021 m. birželio 9 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2021/974[18].

4.2. Tikslai ir priemonės

Pagrindinis programų tikslas – gerinti bendras bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo sąlygas ES. Atliekant 2013 m. BŽŪP reformą buvo padaryti šių programų pakeitimai, siekiant reikalavimus atitinkančias priemones pritaikyti prie šio sektoriaus poreikių ir geriau paskirstyti ES biudžeto lėšas tobulinant metodus, kuriuos valstybės narės naudoja jų teritorijoje esančių avilių skaičiui nustatyti. Reikalavimus atitinkančios 2020–2022 m. programų priemonės grindžiamos tomis pačiomis 2017–2019 m. programų priemonėmis ir yra apibūdintos toliau:

a) **techninė pagalba bitininkams ir jų organizacijoms.** Valstybėse narėse šia priemone naudojamasi siekiant finansuoti mokymus, organizuoti kursus ir spausdinti mokomąsias brošiūras, taip pat įsigyti medaus gamybos ir pirminio perdirbimo techninę įrangą ir teikti specialią paramą jauniesiems bitininkams;

b) **kova su bičių avilių kenkėjais ir ligomis, ypač varoze**. Šios priemonės taikymo sritis jau buvo išplėsta įgyvendinant ankstesnę programą, kad ji apimtų ne tik kovą su varoze, bet ir kovą su kitais bičių avilių kenkėjais ir ligomis, pavyzdžiui, azijiniais širšuolais (*Vespa velutina)* ir bitiniais žvilgvabaliais (*Aethina tumida*). Vis dėlto pagal daugumą programų daugiausia dėmesio vis dar skiriama kovai su varoze remiant veiksmus, kuriais siekiama mažinti erkėtumą, ir informuojant bitininkus apie būtinybę kovoti su varozės erkėmis ir kovos su šiais parazitais metodus;

c) **sezoninio avilių perkėlimo į naujas vietas racionalizavimas.** Tai yra parama veiksmams, kuriais padedama suvaldyti sezoninį avilių perkėlimą į naujas vietas, pavyzdžiui, veiklai, susijusiai su avilių ir rėmų identifikavimu, sezoninio avilių perkėlimo į naujas vietas registro tvarkymu, investicijomis į reikmenis ir įrangą, palengvinančius sezoninį avilių perkėlimą, ir gėlių veislių žemėlapių sudarymu;

d) **priemonės, skirtos remti bitininkystės produktų analizės laboratorijas, siekiant padėti bitininkams parduoti savo produktus ir didinti jų vertę.** Ši priemonė, nors daugiausia naudojama medaus fizinių ir cheminių savybių analizėms finansuoti, gali būti taikoma ir kitiems bitininkystės

[16] 2021 m. vasario 10 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/166, kuriuo dėl bitininkystės sektoriui skirtų nacionalinių programų pratęsimo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/1368, OL L 48, 2021 2 11, p. 1.

[17] 2019 m. birželio 12 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/974, kuriuo patvirtinamos valstybių narių pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1308/2013 pateiktos nacionalinės bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo gerinimo programos (pranešta dokumentu Nr. C(2019) 4177), OL L 157, 2019 6 14, p. 28.

[18] 2021 m. birželio 9 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2021/974, kuriuo patvirtinamos iš dalies pakeistos valstybių narių pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1308/2013 pateiktos nacionalinės bitininkystės produktų gamybos ir pardavimo gerinimo programos (pranešta dokumentu Nr. C(2021) 4021), OL L 215, 2021 6 17, p. 37.

produktams[19], pavyzdžiui, bičių pieneliui, žiedadulkėms, pikiui ar bičių vaškui. Tokia informacija suteikia galimybę bitininkams geriau parduoti savo produktus ir didinti jų vertę;

e) **bičių išteklių papildymo rėmimo priemonės.** Pagal šią priemonę teikiama pagalba siekiant kompensuoti bičių praradimą ir taip išvengti gamybos sumažėjimo. Lėšos daugiausia naudojamos bičių kolonijoms, motinoms ar naujiems aviliams įsigyti ir bičių motinų, ypač vietinių veislių, auginimui skatinti;

f) **bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdant bitininkystei ir bitininkystės produktams skirtų taikomųjų tyrimų programas.** Pagal šią priemonę valstybėms narėms sudaromos sąlygos finansuoti konkrečius mokslinių tyrimų projektus, kuriais siekiama tobulinti bitininkystę ir medaus gamybą arba gerinti medaus kokybę, ir skleisti tokių projektų rezultatus;

g) **rinkos stebėsena.** Pagal šią paramos priemonę, siekiant padėti gerinti gamybos sąlygas ir remti nacionalines rinkos stebėsenos strategijas, finansuojama su bitininkystės produktų ir kainų rinkos stebėsena susijusi veikla;

h) **produktų kokybės gerinimas, siekiant didinti jų vertę rinkoje.** Šios priemonės lėšomis remiami veiksmai, kuriais siekiama išnaudoti medaus ir kitų bitininkystės produktų rinkos potencialą.

4.3. Nacionalinėms bitininkystės programoms skiriamos ES biudžeto lėšos ir jų panaudojimo lygis

Bitininkystės sektoriui skiriamos ES lėšos padidėjo nuo 36 mln. EUR per metus pagal 2017–2019 m. bitininkystės programas iki 40 mln. EUR[20] per metus pagal 2020–2022 m. bitininkystės programas. 2021 m. 2020–2022 m. bitininkystės programos buvo iš dalies pakeistos, siekiant pratęsti jų trukmę ir nuo 2021 m. biudžeto asignavimus padidinti iki 60 mln. EUR.

Bitininkystės programoms skiriamas ES įnašas atitinka 50 proc. valstybių narių patiriamų išlaidų. 2020–2022 bitininkystės metais ES nacionalinėms bitininkystės programoms buvo numatytas 318,9 mln. EUR finansavimas[21], t. y. 48 proc. daugiau negu 2017–2019 m. laikotarpiu. Pusę šios sumos sudaro ES įnašas, o kitą pusę – valstybių narių skiriamo bendro finansavimo lėšos.

Nors buvo panaudotas ne visas skirtas finansavimas, lėšų panaudojimo lygis tiek 2019 m., tiek 2020 m. tebebuvo gana aukštas, tačiau 2021 m. gerokai sumažėjo. Šį 2021 m. stebėtą lėšų panaudojimo lygio sumažėjimą galima paaiškinti tuo, kad buvo gerokai padidinti biudžeto asignavimai, tačiau šiek tiek pavėluotai padaryti programų pakeitimai, kad būtų galima panaudoti šias lėšas, nes apie pakeitimus buvo pranešta 2021 m. kovo mėn. ir jie buvo patvirtinti 2021 m. birželio mėn. Nors valstybėms narėms apie būsimus pokyčius buvo pranešta 2020 m. ir 2021 m. jos buvo paragintos panaudoti kuo daugiau lėšų, kelioms valstybėms narėms buvo sudėtinga panaudoti padidintą finansavimą. Tai visų pirma pasakytina apie tas valstybes nares, kurioms buvo skirtas gerokai didesnis finansavimas nei 2019 m. Iš tikrųjų, 2020 m. 21 valstybėje narėje lėšų panaudojimo

[19] Bitininkystės produktai, kuriems taikomos bitininkystės programos, yra išvardyti Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 I priedo XXII dalyje. Tai – medus, bičių pienelis, pikis, žiedadulkės ir bičių vaškas.

[20] Visas ES įnašas 28 ES valstybėms narėms, įskaitant Jungtinę Karalystę.

[21] Bendra 27 ES valstybėms narėms, išskyrus Jungtinę Karalystę, skirta suma.

lygis siekė 80 proc. ar daugiau ir tik šešiose valstybėse narėse jis neviršijo 80 proc., tačiau 2021 m. tik 11 valstybių narių lėšų panaudojimo lygis siekė 80 proc. ar daugiau ir 16 valstybių narių jis neviršijo 80 proc. 1 lentelėje apibendrinti duomenys apie ES finansavimą ir lėšų panaudojimo lygį įgyvendinant bitininkystės programas 2020–2022 ir 2019 bitininkystės metais (kurių duomenys nebuvo prieinami 2019 m. gruodžio 17 d., kai buvo paskelbta ankstesnė ataskaita).

1 lentelė. Bitininkystės programoms skirtas ES finansavimas ir lėšų panaudojimo lygis

Skirtos ES lėšos	2019 bitininkystės metai 2017–2019 m. programos	2020 bitininkystės metai 2020–2022 m. programos	2021 bitininkystės metai 2020–2022 m. programos	2022 bitininkystės metai 2020–2022 m. programos	2023 finansiniai metai. Bitininkystės intervencinės priemonės pagal BŽŪP strateginius planus 2023 m. sausio–spalio mėn.
EUR	36 000 000	39 441 410[22]	60 000 000	60 000 000	60 000 000[23]
Valstybių narių panaudotų ES lėšų suma, EUR*	33 757 308	35 947 262	46 772 973	Bus pranešta iki 2023 m. gruodžio 31 d.	Bus pranešta iki 2024 m. birželio 15 d.
Panaudojimo lygis	94 %	91 %	78 %		

** Šaltinis: valstybių narių metinės įgyvendinimo ataskaitos, pateiktos pagal Reglamento (ES) 2015/1368 10 straipsnį.*

4.4. ES įnašo paskirstymas valstybėms narėms

Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/1366 4 straipsnyje nustatytų ES įnašų į bitininkystės programas apskaičiavimo taisyklės grindžiamos avilių, apie kuriuos pranešė kiekviena programoje dalyvaujanti valstybė narė, dalimi ir nustatytu mažiausiu ES įnašu vienai programai (25 000 EUR). Vis dėlto, jei valstybė narė prašo skirti mažiau lėšų, negu turėtų teisę jų gauti atsižvelgiant į jai tenkančią avilių dalį, likusi ES finansavimo dalis gali būti paskirstyta kitoms valstybėms narėms, kurios prašo skirti daugiau lėšų, negu teoriškai galėtų gauti.

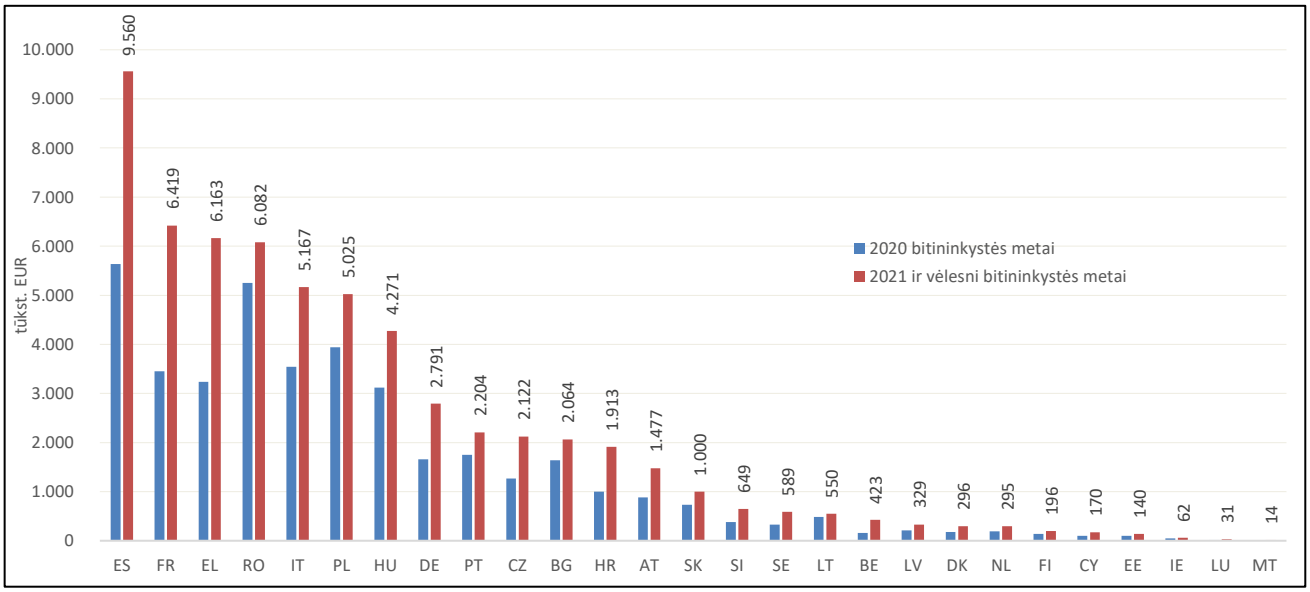
Pagal Reglamento (ES) 2015/1366 4 straipsnį ES lėšos 2020–2022 m. bitininkystės programoms, apie kurias buvo pranešta 2019 m., buvo paskirstytos remiantis avilių skaičiumi, kurį valstybės narės

[22] ES įnašas 27 ES valstybėms narėms, išskyrus Jungtinę Karalystę.

[23] 2023 finansinių metų biudžeto lėšos taip pat gali būti naudojamos išmokoms pagal priemones, įgyvendintas nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d., kaip paaiškinta 6 skyriuje.

pranešė 2017 ir 2018 m. Nuo 2021 m. padidinti ES įnašai buvo paskirstyti taip, kaip nustatyta Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų (Reglamento (ES) 2021/2115)[24] X priede. Šie asignavimai buvo apskaičiuoti remiantis valstybių narių 2014–2016 m. bitininkystės programose 2013 m. nurodytu avilių skaičiumi, patikslintu pagal 2017–2019 m. programavimo laikotarpio finansavimo paraiškas[25].

2 pav. ES įnašo paskirstymas valstybėms narėms 2020–2022 bitininkystės metais

Šaltiniai: Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/974 (2020 m.) ir Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2021/974 (2021 ir 2022 m.).

4.5. Patirtos išlaidos pagal priemonių rūšis

Pagal Reglamento (ES) 2015/1368 10 straipsnį, valstybės narės iki kiekvienų metų kovo 15 d. turi pateikti metinę įgyvendinimo ataskaitą, apimančią praėjusius bitininkystės metus. Pirmosios dvi metinės ataskaitos, atitinkančios 2020[26] ir 2021[27] bitininkystės metus, buvo pateiktos atitinkamai 2021 ir 2022 m. 2021 bitininkystės metų išlaidų pasiskirstymas pagal priemonių rūšis pavaizduotas toliau pateiktoje skritulinėje diagramoje *(3 pav.)*. Palyginimo tikslais 4 pav. pateiktas panašus išlaidų

[24] 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013 , OL L 435, 2021 12 6, p. 1.

[25] Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2021/580 1 straipsnis.

[26] Apimanti laikotarpį nuo 2019 m. rugpjūčio 1 d. iki 2020 m. liepos 31 d.

[27] Apimanti laikotarpį nuo 2020 m. rugpjūčio 1 d. iki 2021 m. liepos 31 d.

pasiskirstymas pagal priemonių rūšis 2020 bitininkystės metais. Iš šių dviejų diagramų matyti, kad bendras išlaidų pasiskirstymas, išreikštas procentinėmis dalimis, buvo panašus.

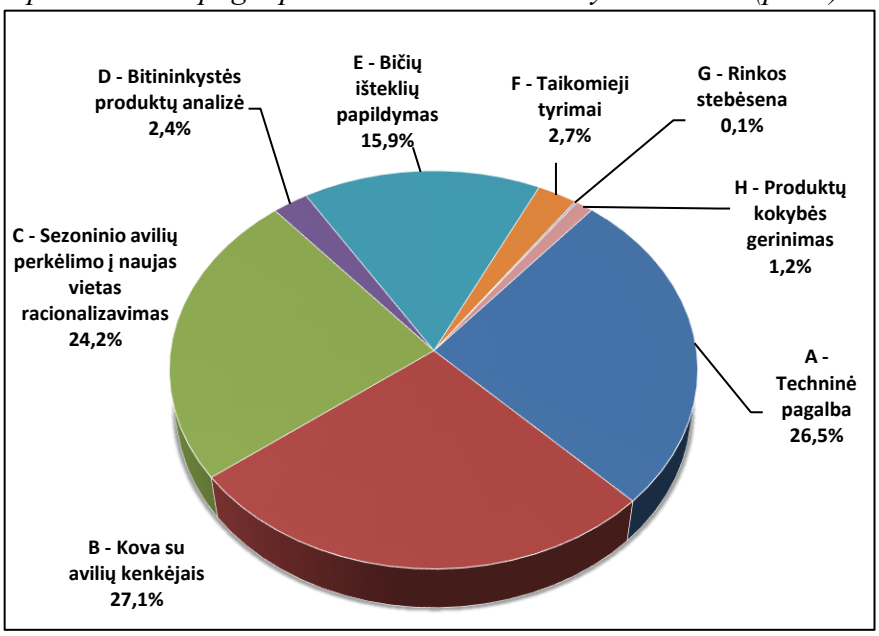
2021 m. dviem priemonėms (**techninei pagalbai** ir **kovai su avilių kenkėjais**) buvo skirta 54 proc. finansavimo. 2020 m., panašiai kaip ir ankstesniais metais, bendras šioms priemonėms skirtas finansavimas sudarė beveik 60 proc. Tai atspindi nuolatinį poreikį kelti bitininkų kvalifikaciją ir investuoti į bitininkystės įrangą (veikla, remiama pagal A priemonę „techninė pagalba“) ir plėtoti bitininkystės praktiką siekiant kovoti su ligomis ir avilių kenkėjais (veikla, remiama pagal B priemonę „kova su avilių kenkėjais ir ligomis“).

Panašiai kaip ir ankstesniais metais, kitos dvi dažniausiai taikytos priemonės buvo **sezoninio avilių perkėlimo į naujas vietas racionalizavimas** ir **bičių išteklių papildymas**: 2021 m. joms buvo skirta 40 proc. visų valstybių narių išlaidų, o 2020 m. – 34 proc. jų išlaidų. Keliose valstybėse narėse sezoninis avilių perkėlimas į naujas vietas yra pagrindinė bitininkystės praktika, būtina siekiant visą bitininkystės sezoną patenkinti naminių bičių mitybos poreikius ir užtikrinti žiedų apdulkinimą.

Penktoje ir šeštoje vietose pagal skirtos paramos dydį atsidūrė **taikomiesiems tyrimams** ir **medaus analizei** atlikti skirtos priemonės, kurioms 2021 m. buvo skirta atitinkamai 2,7 proc. ir 2,4 proc. finansavimo.

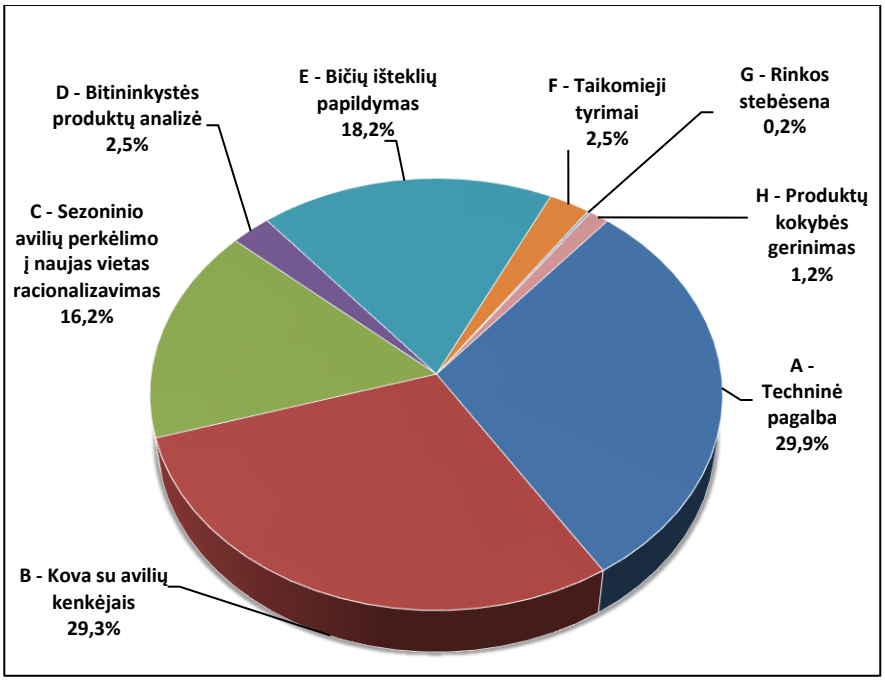
Priemonėms, kuriomis remiamas **produktų kokybės gerinimas** ir **rinkos stebėsena** ir kurios pirmą kartą buvo pradėtos taikyti įgyvendinant 2017–2019 m. programas, 2020 m. ir 2021 m. kartu buvo skirta mažiau nei 2 proc. finansavimo.

3 pav. Išlaidos pagal priemones 2021 bitininkystės metais (proc.)

Šaltiniai: valstybių narių 2021 m. metinė įgyvendinimo ataskaita.

4 pav. Išlaidos pagal priemones 2020 bitininkystės metais (proc.)

Šaltiniai: valstybių narių 2020 m. metinė įgyvendinimo ataskaita.

5. AVILIŲ SKAIČIAUS NUSTATYMO METODAI

Pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2015/1366 3 straipsnį, nuo 2017 m. bitininkystės programas teikiančios valstybės narės turi kasmet pranešti Komisijai jų teritorijoje žiemoti paruoštų avilių skaičių. Be to, pagal minėto reglamento 2 straipsnį valstybės narės šiam skaičiui nustatyti turi taikyti patikimą metodą, kuris turi būti apibūdintas jų bitininkystės programose. Šis deleguotasis reglamentas buvo priimtas 2015 m., remiantis BRO reglamento 56 straipsnio 1 dalies b punkte suteiktais įgaliojimais, ir jame nustatytas ES finansinio įnašo paskirstymo valstybių narių bitininkystės programoms pagrindas, grindžiamas avilių skaičiumi.

Jame taip pat nustatyta avilio apibrėžtis – tai *„konstrukcija, skirta bičių šeimai, kuri neša medų, teikia kitus bitininkystės produktus arba veislinę medžiagą, laikyti, ir visi elementai, būtini bičių šeimai išlikti“*.

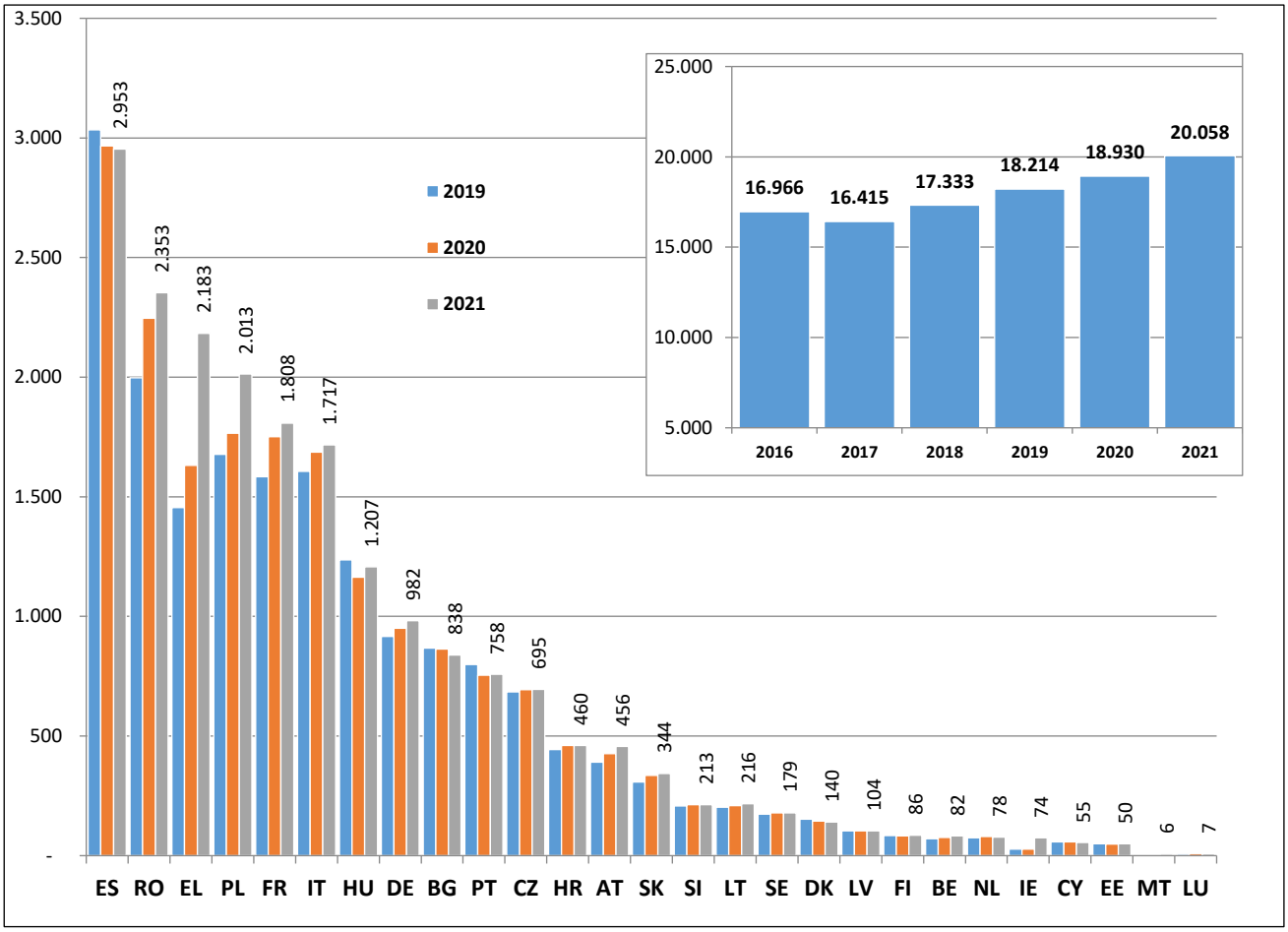
Nors metinis finansavimas valstybėms narėms pagal BŽŪP strateginius planus nebebus grindžiamas avilių, apie kuriuos pranešta, skaičiumi, vis tiek svarbu žinoti, kiek avilių yra valstybėse narėse. Ši informacija yra būtina tam, kad būtų galima stebėti šiame sektoriuje vykstančius pokyčius, įvertinti paramos poveikį ir nuolat informuoti Europos Sąjungos piliečius. Pagal Reglamento (ES) 2022/126[28] 36–38 straipsnius valstybės narės turi į savo būsimus BŽŪP strateginius planus įtraukti patikimo žiemoti paruoštų avilių skaičiaus nustatymo metodo aprašymą ir iki kiekvienų metų birželio 15 d.

[28] 2021 m. gruodžio 7 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2022/126, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115 papildomas tam tikroms intervencinių priemonių rūšims, kurias valstybės narės nurodė pagal tą reglamentą parengtuose 2023–2027 m. BŽŪP strateginiuose planuose, taikomais papildomais reikalavimais ir taisyklėmis dėl santykio, susijusio su 1-uoju geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės (GAAB) standartu, OL L 20, 2022 1 31, p. 52.

pranešti avilių skaičių. Tie skaičiavimo metodai, kuriuos valstybės narės nurodė 2020–2022 m. programose ir įtraukė į strateginius planus, palyginti su pirmaisiais 2017–2019 m. bitininkystės programose nurodytais metodais, aprašytais ankstesnėje 2019 m. gruodžio 17 d. ataskaitoje, yra beveik nepakitę.

Kadangi iki to deleguotojo akto taikymo pradžios nebuvo jokios suderintos taisyklės, kuria būtų reglamentuojami šie aspektai, avilių skaičiaus, apie kurį buvo panešta iki jo taikymo pradžios 2017 m., negalima tiesiogiai palyginti su avilių skaičiumi, apie kurį buvo pranešta po 2017 m. kovo 15 d. Nepaisant to, iš ilgalaikės istorinės tendencijos matyti, kad, kaip parodyta 5 pav., avilių skaičius Europos Sąjungoje kasmet didėjo. Ši teigiama tendencija būdinga beveik visoms valstybėms narėms.

5 pav. Avilių skaičiaus (tūkstančiais) raida ES

Šaltinis: valstybių narių metiniai pranešimai apie jų teritorijoje žiemoti paruoštų avilių skaičių.

6. BITININKYSTĖ ĮGYVENDINANT BŽŪP STRATEGINIUS PLANUS PO 2022 M.

Nuo 2023 m. parama bitininkystės sektoriui bus teikiama taikant bitininkystės intervencines priemones, įtrauktas į nacionalinius BŽŪP strateginius planus. Pagal BRO reglamentą valstybės narės bitininkystės programas galėjo įgyvendinti savanoriškai, tačiau nuo 2023 m. jos bus privalomos. Įtraukus bitininkystę į BŽŪP planus, padidės šio sektoriaus matomumas ir bus užtikrinta, kad būtų atsižvelgta į jo indėlį siekiant bendrų bendros žemės ūkio politikos tikslų.

Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų X priede nustatytas bitininkystės intervencinių priemonių finansavimas 2023–2025 m. išliks nepakitęs ir sieks 60 mln. EUR per finansinius metus. 2023 m. biudžete bus numatyta lėšų tiek bitininkystės intervencinėms priemonėms, įgyvendinamoms pagal strateginius planus (jos bus išmokėtos laikotarpiu nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2023 m. spalio 15 d.), tiek bitininkystės priemonėms, nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. įgyvendinamoms pagal dabartines bitininkystės programas (lėšos bus išmokėtos laikotarpiu nuo 2022 m. spalio 16 d. iki 2023 m. spalio 15 d.). Be to, kitiems finansiniams metams numatytų finansinių paketų lėšomis bus dengiamos pagal strateginius planus įgyvendinamų bitininkystės intervencinių priemonių išlaidos, taip pat visos galimos likusios pagal dabartines bitininkystės programas įgyvendinamų bitininkystės priemonių išlaidos. Kai kurios valstybės narės 2023 m. finansinius asignavimus iš tikrųjų panaudos išmokoms pagal priemones, įgyvendintas per paskutinius penkis 2022 m. mėnesius, kaip nurodyta jų strateginiuose planuose. Pagal dar vieną strateginiuose planuose nustatytą pakeitimą valstybėms narėms leidžiama, siekiant dar labiau padidinti savo biudžeto lėšas, bendro finansavimo normą padidinti nuo minimalios privalomos 50 proc. iki 70 proc. bendro finansavimo normos. Tai padaryti nusprendė trys valstybės narės (BG, IT ir LU), o kitos valstybės narės ir toliau taiko privalomą minimalią 50 proc. bendro finansavimo normą.

Valstybės narės, pagal strateginį planą nustatydamos 2023–2027 m. bitininkystės intervencines priemones, turi siekti bent vieno iš konkrečių BŽŪP tikslų (Reglamento (ES) 2021/2115 6 straipsnio 1 dalis).

Panašiai kaip ir pagal dabartines programas, parama bitininkystei bus teikiama įgyvendinant keletą intervencinių priemonių – jas valstybės narės parengs bendradarbiaudamos su bitininkystės srities organizacijų atstovais. Valstybės narės gali pasirinkti iš septynių toliau išvardytų Reglamento (ES) 2021/2115 55 straipsnyje nurodytų intervencinių priemonių rūšių, kuriomis iš ankstesnių pagal BRO reglamentą taikomų priemonių perkeliama ir dar labiau išplečiama teikiamos paramos taikymo sritis. Šios intervencinės priemonės yra:

a) bitininkams ir bitininkų organizacijoms teikiamos konsultavimo paslaugos, techninė parama, jų mokymas, informavimas ir keitimasis geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant tinklaveiką;

b) investicijos į materialųjį ir nematerialųjį turtą, taip pat kiti veiksmai, įskaitant veiksmus, kuriais siekiama:

i) kovoti su avilių kenkėjais ir ligomis, ypač varoze;
ii) užkirsti kelią pavojingų meteorologinių reiškinių daromai žalai ir skatinti plėtoti ir naudoti valdymo praktiką, pritaikytą prie kintančių klimato sąlygų;

iii) atkurti Sąjungos aviliuose laikomų bičių išteklius, be kita ko, veisti bites;
iv) racionalizuoti sezoninį avilių perkėlimą į naujas vietas;

c) veiksmai, kuriais siekiama remti bitininkystės produktų, bičių nykimo ar jų našumo sumažėjimo, taip pat bitėms potencialiai nuodingų medžiagų analizės laboratorijas;

d) veiksmai, kuriais siekiama išsaugoti arba padidinti Sąjungoje esančių avilių skaičių, be kita ko, veisti bites;

e) bendradarbiavimas su specializuotomis įstaigomis, vykdant mokslinių tyrimų programas bitininkystės ir bitininkystės produktų srityje;

f) populiarinimas, komunikacija ir rinkodara, įskaitant rinkos stebėsenos veiksmus ir veiklą, kuria siekiama visų pirma didinti vartotojų informuotumą apie bitininkystės produktų kokybę;

g) veiksmai, kuriais siekiama gerinti produktų kokybę.

7. IŠVADA

Visi ES subjektai – pradedant ES institucijomis, nacionalinėmis ir regioninėmis valdžios institucijomis ir baigiant plačiąja visuomene – pripažįsta, kad svarbu remti bitininkystės sektorių. Visos valstybės narės, glaudžiai bendradarbiaudamos su bitininkystės sektoriumi ir jo atstovais, pastaraisiais metais įgyvendino bitininkystės programas, nors jos ir buvo savanoriškos. Paramą bitininkystei įtraukiant į BŽŪP strateginius planus, kaip visoms valstybėms narėms privalomą komponentą, dar labiau pabrėžiama šio sektoriaus svarba ir pripažįstamas jo indėlis siekiant konkrečių BŽŪP tikslų, visų pirma didinant biologinę įvairovę ir išsaugant buveines. Tokiais pokyčiais taip pat pripažįstama vertinga parama, teikiama pagal šias programas sprendžiant vis didėjančius su bitininkyste susijusius uždavinius, kurie dar labiau pasunkėja dėl klimato kaitos.

Laikui bėgant didėjo priemonių įvairovė, ypač Reglamente dėl BŽŪP strateginių planų nustačius naujausių rūšių intervencines priemones. Šiomis intervencinėmis priemonėmis papildomos ir patobulinamos ankstesnės priemonės, numatant platesnę galimų veiksmų taikymo sritį, kad būtų galima visose valstybėse narėse patenkinti šio sektoriaus poreikius. Be to, nuo 2021 m. gerokai padidinus finansavimą ir valstybėms narėms suteikus daugiau galimybių padidinti nacionalinio bendro finansavimo normą, šiam sektoriui turėtų būti suteikta išteklių, reikalingų bitininkystės produktų gamybai ir prekybai gerinti, kartu visoje ES tenkinant įvairius bitininkų poreikius. Tai reiškia, kad visose valstybėse narėse ir toliau bus gerai panaudojamos esamos lėšos.

Vienas iš gerų teigiamo šių programų poveikio bitininkystės sektoriui rodiklių yra avilių skaičius, kuris kasmet didėja. Vis dėlto ne visada kartu didėja ir gamyba, kuri, be kitų veiksnių, yra labai priklausoma nuo klimato sąlygų. Bendras šio sektoriaus pelningumas taip pat priklauso nuo to, ar bitininkams už jų produktus mokama tinkama kaina. Bėgant metams vidutinės medaus kainos ES labai nepadidėjo, tačiau gamybos sąnaudos toliau didėja, o importo kainos – mažėja. Norint įveikti daugelį sunkumų, reikia bendrų visų subjektų pastangų. Iš to matyti, kad būtina toliau teikti paramą šiam sektoriui, ypač atsižvelgiant į neįkainojamą bičių vaidmenį žemės ūkio ir aplinkos srityse.